

VAI TRÒ CỦA CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG Ở TỈNH LÀO CAI

Ths. Hứa Tân Hưng*

Trong thời gian qua, việc phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Lào Cai đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể, góp phần xóa đói giảm nghèo, nâng cao đời sống của người dân địa phương, giúp phát triển kinh tế bền vững. Dựa trên nghiên cứu, phân tích tài liệu, bài viết đã làm rõ vai trò của chính quyền địa phương trong phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Lào Cai trên các phương diện việc xây dựng, thực hiện quy hoạch, kế hoạch phát triển du lịch cộng đồng tại tỉnh Lào Cai; đảm bảo hài hoà lợi ích giữa các bên liên quan trong phát triển du lịch cộng đồng; bảo tồn văn hoá truyền thống và bảo vệ môi trường; đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực cho phát triển du lịch cộng đồng; nghiên cứu thị trường, xúc tiến, quảng bá sản phẩm du lịch cộng đồng; phát triển sản phẩm du lịch cộng đồng gắn với bảo tồn văn hoá và bảo vệ môi trường.

• Từ khóa: chính quyền địa phương; du lịch cộng đồng; tỉnh Lào Cai; vai trò của chính quyền.

In recent years, the development of community tourism in Lao Cai province has achieved many remarkable achievements, contributing to poverty reduction, improving the lives of local people, and helping to develop a sustainable economy. Based on research and analysis of documents, the article has clarified the role of local authorities in developing community tourism in Lao Cai province in terms of building and implementing plans for community tourism development in Lao Cai province; ensuring the harmony of interests between stakeholders in developing community tourism; preserving traditional culture and protecting the environment; training and fostering human resources for community tourism development; market research, promoting and advertising community tourism products; developing community tourism products associated with preserving culture and protecting the environment.

• Key words: local authorities; community tourism; Lao Cai province; role of authorities.

Ngày gửi bài: 25/11/2024

Ngày gửi phản biện: 21/12/2024

Ngày nhận và sửa sau phản biện: 02/01/2025

Ngày chấp nhận đăng: 22/01/2025

DOI: <https://doi.org/10.71374/jfar.v25.i281.16>

1. Mở đầu

Sở hữu nguồn tài nguyên đa dạng và có nhiều dư địa để phát triển, là cơ sở để xác định các sản phẩm du lịch độc đáo, đặc sắc của địa phương. Lào Cai là một trong những tỉnh đầu tiên của

Việt Nam áp dụng mô hình phát triển du lịch cộng đồng gắn với xóa đói, giảm nghèo, tạo sinh kế và tôn vinh các giá trị văn hóa truyền thống, góp phần thu hút khách du lịch đến tham quan, trải nghiệm loại hình du lịch này. Trong thời gian vừa qua, du lịch cộng đồng đã có sự phát triển mạnh mẽ, nhiều mô hình du lịch cộng đồng đã hình thành ở nhiều địa phương trong tỉnh, phát huy hiệu quả, trở thành điểm đến thu hút sự quan tâm của du khách, dựa trên thế mạnh, đặc sắc của mỗi địa phương. Để đạt được những kết quả đáng kể đó một phần là nhờ sự quan tâm, nỗ lực của chính quyền địa phương trong phát triển du lịch cộng đồng. Bài viết làm rõ hơn vai trò của chính quyền địa phương trong phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Lào Cai.

2. Vai trò của chính quyền địa phương trong phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Lào Cai

2.1. Vai trò trong việc xây dựng, thực hiện quy hoạch, kế hoạch phát triển du lịch cộng đồng tại tỉnh Lào Cai

Cũng như các địa phương khác ở Việt Nam, tỉnh Lào Cai cũng chưa có quy hoạch riêng PTDL cộng đồng, tuy nhiên những nội dung về PTDLCD thường được xây dựng lồng ghép trong những quy hoạch tổng thể PTDL của tỉnh. Ngày 27/8/2021 của Tỉnh ủy đã ban hành Nghị quyết số 11-NQ/TU về Quy hoạch phát triển du

* Hiệu trưởng Trường Chính trị tỉnh Lào Cai

lịch tỉnh Lào Cai đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050; tiếp theo đó tỉnh đã ban hành Quyết định số 2626 ngày 04 tháng 11 năm 2022 về Chiến lược phát triển du lịch tỉnh Lào Cai đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050.

Quy hoạch đã làm rõ được một số vấn đề về quan điểm phát triển, cụ thể như sau: (i) Xác định vị trí, vai trò và lợi thế của ngành du lịch tỉnh Lào Cai trên tinh thần phát triển du lịch phải phù hợp với chiến lược quy hoạch tổng thể của vùng và quốc gia; (ii) Xác định các quan điểm về PTDL nhằm khai thác có hiệu quả các lợi thế về tiềm năng du lịch, phát triển theo hướng chuyên nghiệp, tạo ra những sản phẩm đặc thù, chất lượng cao, mang lại thương hiệu, có tính cạnh tranh cao, hướng tới mục tiêu PTDL bền vững; (iii) Chú trọng đến lợi ích của cộng đồng dân cư; đảm bảo cho cộng đồng được tham gia, làm chủ và hưởng lợi từ hoạt động cung cấp dịch vụ du lịch, đẩy mạnh xã hội hóa, huy động mọi nguồn lực trong và ngoài tỉnh đầu tư PTDL; phát huy tối đa mọi tiềm năng, thế mạnh đặc trưng của địa phương về các yếu tố tự nhiên và bản sắc văn hóa dân tộc góp phần phát triển KT - XH của tỉnh.

Để triển khai, hướng dẫn, thực hiện một cách có hiệu quả xuống các huyện, thành phố trên địa bàn tỉnh. UBND tỉnh đã giao cho Sở Du lịch là cơ quan tham mưu, giúp việc cho UBND tỉnh trong lĩnh vực du lịch công bố Đề án phát triển du lịch cộng đồng gắn với việc xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Lào Cai đến năm 2030 với các nội dung: việc bảo tồn văn hóa truyền thống, tạo thêm sản phẩm du lịch mới, đa dạng hóa các loại hình dịch vụ phục vụ lợi ích cộng đồng, thu hút người dân và du khách theo tinh thần của chiến lược phát triển du lịch tỉnh Lào Cai. Và 5 nhóm giải pháp chiến lược để thực hiện đề án như: Nhóm giải pháp về quản lý nhà nước; cơ chế chính sách hỗ trợ phát triển du lịch cộng đồng; quy hoạch, đầu tư kết cấu hạ tầng; đảm bảo an ninh trật tự, bảo vệ môi trường và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch.

2.2. Đảm bảo hài hòa lợi ích giữa các bên liên quan trong phát triển du lịch cộng đồng

Quá trình phát triển du lịch cũng đặt ra những thách thức lớn làm sao để cộng đồng dân cư,

doanh nghiệp và du khách, có thể cùng hưởng lợi mà không làm ảnh hưởng đến môi trường và các giá trị văn hóa địa phương. Và đảm bảo tối ưu hóa lợi ích kinh tế, xã hội và bảo vệ môi trường.

Một trong những hoạt động quan trọng của chính quyền địa phương là việc thành lập các cơ chế đối thoại giữa các bên liên quan, nhằm tạo ra sự đồng thuận và chia sẻ lợi ích trong quá trình phát triển du lịch cộng đồng. Cụ thể, UBND và HĐND tỉnh đã tổ chức nhiều cuộc họp, hội thảo giữa các cơ quan nhà nước, các doanh nghiệp du lịch và người dân địa phương để thảo luận và giải quyết các vấn đề liên quan đến phát triển du lịch cộng đồng. Ví dụ, tại Sapa, nơi du lịch cộng đồng đã phát triển mạnh mẽ, chính quyền đã mời các đại diện của cộng đồng dân tộc thiểu số tham gia vào quá trình xây dựng các kế hoạch phát triển du lịch, để đảm bảo rằng các chương trình du lịch không chỉ mang lại lợi ích cho các doanh nghiệp mà còn cho cộng đồng địa phương (Sở Du lịch tỉnh Lào Cai, 2023). Các cuộc họp này không chỉ giúp chia sẻ thông tin, mà còn là cơ hội để các bên nêu lên những khó khăn và nhu cầu của mình, từ đó đưa ra những giải pháp hợp lý.

Bên cạnh đó chính quyền địa phương cũng thực hiện việc quản lý nhà nước liên quan đến các hoạt động thu các loại thuế, phí từ du khách và các hộ làm kinh doanh homestay như phí an ninh, phí tạm trú tạm vắng, thuế môn bài và thuế giá trị gia tăng... Nhằm đảm bảo mục tiêu phát triển du lịch vì cộng đồng và mang lại lợi ích cho cộng đồng, 75% lợi nhuận từ hoạt động kinh doanh du lịch được phân bổ về các hộ gia đình hoặc những người tham gia làm du lịch, 25% lợi nhuận còn lại sẽ được phân bổ cho Quỹ phát triển cộng đồng và Ban quản lý du lịch cộng đồng (18% lợi nhuận dành cho Quỹ phát triển cộng đồng và 7% còn lại dành cho quỹ Ban quản lý du lịch cộng đồng). Điều này tạo điều kiện khuyến khích và động viên tinh thần cho các hộ dân không tham gia du lịch yên tâm với sinh kế của mình.

Như vậy, thông qua những hoạt động cụ thể chính quyền địa phương đã góp phần quan trọng trong việc đảm bảo sự hài hòa lợi ích giữa các

bên liên quan trong phát triển du lịch cộng đồng. Những nỗ lực này không chỉ giúp du lịch Lào Cai phát triển mạnh mẽ, mà còn tạo ra một mô hình phát triển bền vững, mang lại lợi ích lâu dài cho cả cộng đồng dân cư, doanh nghiệp và du khách.

2.3. Công tác bảo tồn văn hoá truyền thống và bảo vệ môi trường

Một trong những hoạt động quan trọng mà chính quyền tỉnh Lào Cai đã triển khai là việc đưa ra các chính sách bảo tồn và phát huy văn hóa gắn liền với du lịch cộng đồng. Lào Cai đã thực hiện các chương trình hỗ trợ bảo tồn di sản văn hóa phi vật thể, như các lễ hội truyền thống, âm nhạc dân tộc, và các nghề thủ công truyền thống, cụ thể: tại các bản làng như Tả Van, Lao Chải, Sa Pa, chính quyền đã phối hợp với các tổ chức bảo tồn văn hóa để khôi phục và duy trì các hoạt động lễ hội truyền thống như lễ hội “Gầu Tào” của người H’mông hay lễ hội “Lồng Tồng” của người Tày. Đây là những lễ hội mang đậm bản sắc văn hóa dân tộc, thu hút du khách và đồng thời là cơ hội để người dân nâng cao ý thức gìn giữ truyền thống văn hóa.

Để bảo vệ các giá trị văn hóa vật thể, chính quyền tỉnh Lào Cai cũng đã tập trung vào việc bảo tồn và phát huy các di tích lịch sử, kiến trúc truyền thống của các dân tộc. Các công trình kiến trúc như nhà sàn của người Tày, người H’mông, hay các chùa, đền thờ tại các khu vực du lịch như Sapa, Bắc Hà được trùng tu, bảo dưỡng và đưa vào khai thác phục vụ du lịch nhưng vẫn đảm bảo giữ gìn nguyên vẹn giá trị lịch sử và văn hóa. Sở Văn hoá, Thể thao của tỉnh đã phối hợp với các chuyên gia khảo cổ học và các tổ chức bảo tồn để tiến hành các cuộc khảo sát, lập kế hoạch bảo tồn các di tích này một cách khoa học, tránh việc cải tạo hoặc làm thay đổi kiến trúc gốc.

Các hoạt động tuyên truyền đã được triển khai thông qua các buổi hội thảo, các lớp tập huấn, và chương trình truyền thông cộng đồng. Thông qua việc hợp tác với các tổ chức phi chính phủ và các chuyên gia trong và ngoài nước để tổ chức các khóa đào tạo cho người dân về việc phát triển du lịch gắn với bảo vệ văn hóa. Người dân địa phương được hướng dẫn cách thức tổ

chức các hoạt động du lịch cộng đồng, từ việc hướng dẫn du khách tham quan đến cách giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa, bảo vệ môi trường sinh thái.

Một trong những hoạt động đáng chú ý là việc xây dựng và thực hiện các chương trình tuyên truyền, nâng cao nhận thức cộng đồng về bảo vệ môi trường, chú trọng việc phát triển các cơ sở hạ tầng xanh, như hệ thống xử lý rác thải tại các khu du lịch, hệ thống cấp nước sạch và vệ sinh môi trường cho các bản làng du lịch cộng đồng. Các hoạt động này không chỉ bảo vệ tài nguyên nước, mà còn giúp nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch, đáp ứng yêu cầu của du khách trong việc bảo vệ môi trường.

2.4. Công tác đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực cho phát triển du lịch cộng đồng

Xuất phát từ nhận thức việc phát triển du lịch cộng đồng không chỉ đòi hỏi đầu tư vào cơ sở hạ tầng và sản phẩm du lịch, mà còn cần một đội ngũ nhân lực có kiến thức chuyên môn, kỹ năng giao tiếp, và hiểu biết sâu sắc về văn hóa, lịch sử địa phương. Chính quyền tỉnh Lào Cai nhận thức rõ điều này và đã triển khai nhiều chương trình đào tạo nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng cao về chất lượng dịch vụ trong ngành du lịch.

Lào Cai thực hiện là tổ chức các khóa đào tạo nghề cho người dân trong khu vực du lịch cộng đồng. Đặc biệt, các khóa học này chủ yếu tập trung vào việc nâng cao kỹ năng hướng dẫn viên du lịch, kỹ năng giao tiếp với du khách, và kiến thức về bảo vệ môi trường. UBND đã phối hợp với các cơ quan chuyên môn như Sở Du lịch, các tổ chức phi chính phủ, và các công ty du lịch để tổ chức các chương trình đào tạo. Ví dụ, tại các bản du lịch như Tả Van, Lao Chải, và Sa Pa, những người dân tham gia các khóa học này không chỉ học cách giới thiệu các điểm đến, mà còn được trang bị kiến thức về bảo tồn thiên nhiên và di sản văn hóa, kỹ năng phục vụ khách du lịch, từ cách đón tiếp đến cách ứng xử trong các tình huống giao tiếp hàng ngày. Những chương trình này đã giúp người dân nâng cao ý thức và kỹ năng làm việc trong ngành du lịch, góp phần tạo dựng hình ảnh đẹp về du lịch cộng đồng ở Lào Cai.

Trong năm 2023 - 2024, tỉnh Lào Cai đã phối hợp với Trung tâm Du lịch Bền vững tổ chức các khóa đào tạo về quản lý du lịch cho các cán bộ của huyện Y Tý, giúp họ nâng cao khả năng giám sát và duy trì các tiêu chuẩn du lịch bền vững trong khu vực. Các chương trình đào tạo này tạo cơ hội cho người dân không chỉ kiếm sống từ du lịch, mà còn bảo tồn và phát huy những nghề truyền thống của các dân tộc thiểu số tại Lào Cai.

2.5. Công tác nghiên cứu thị trường, xúc tiến, quảng bá

Cùng với việc nghiên cứu thị trường, việc quảng bá và xúc tiến du lịch là một phần quan trọng trong chiến lược phát triển du lịch cộng đồng của Lào Cai. Chính quyền tỉnh Lào Cai đã chủ động tham gia và tổ chức các hội chợ, triển lãm du lịch lớn trong nước và quốc tế để giới thiệu những tiềm năng du lịch của địa phương. Chẳng hạn, tại các hội chợ du lịch quốc tế như Vietnam International Travel Mart (VITM) hay các sự kiện du lịch ở các nước trong khu vực, Lào Cai luôn có gian hàng trưng bày sản phẩm du lịch cộng đồng đặc trưng của các dân tộc thiểu số. Tại các sự kiện này, chính quyền địa phương không chỉ cung cấp thông tin về các điểm đến hấp dẫn mà còn giới thiệu các tour du lịch cộng đồng, giúp du khách có cái nhìn sâu sắc về các bản làng, những phong tục tập quán truyền thống của người dân tộc thiểu số. Chỉ tính riêng trong năm 2024, chính quyền địa phương đã dành 45,4 tỷ đồng để triển khai các hoạt động xúc tiến đầu tư, thương mại và quảng bá du lịch, bao gồm: 20 hoạt động tuyên truyền, quảng bá; 31 hoạt động xúc tiến trong nước; 06 hoạt động xúc tiến tại nước ngoài; 04 hoạt động liên quan đến đào tạo tập huấn và 08 hoạt động liên quan đến xúc tiến (Sở Du lịch Lào Cai, 2024).

Bên cạnh đó, việc ứng dụng công nghệ 4.0 trong hoạt động truyền thông, quảng bá du lịch được chú trọng. Sở Du lịch đã xây dựng và triển khai cổng thông tin điện tử du lịch Lào Cai (www.sodulichlaocai.gov.vn) bằng 03 ngôn ngữ. Tính đến hết năm 2023, lượt truy cập hàng năm trên Cổng thông tin Du lịch Lào Cai đạt trên 32 triệu lượt người truy cập; phát triển các

hoạt động truyền thông trên trang mạng xã hội Facebook, Instagram, Tiktok, Youtube, Twitter... và trang dành riêng cho từng thị trường; xây dựng Chatbot hỗ trợ tương tác với du khách; xuất bản trên 380.000 ấn phẩm như bản đồ du lịch, sách cẩm nang du lịch Lào Cai, sổ tay du lịch, post card, đĩa phim và video clip, bộ quy tắc ứng xử của du khách...; tổ chức các buổi hội thảo và giao lưu trực tuyến để giới thiệu về du lịch Lào Cai cho các doanh nghiệp lữ hành. Những kênh truyền thông này không chỉ giúp du khách trong và ngoài nước dễ dàng tiếp cận thông tin mà còn tạo cơ hội kết nối trực tiếp giữa các cộng đồng dân tộc với khách du lịch, từ đó thúc đẩy du lịch phát triển.

Kết luận

Trong thời gian qua, chính quyền địa phương tỉnh Lào Cai đã và đang đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển du lịch cộng đồng, giúp du lịch cộng đồng trở thành một ngành kinh tế mũi nhọn, gắn phát triển kinh tế với bảo vệ tài nguyên môi trường sinh thái và bảo tồn, phát huy những nét văn hoá độc đáo của địa phương. Để tiếp tục phát huy tiềm năng, lợi thế trong phát triển du lịch cộng đồng, chính quyền tỉnh cần nỗ lực hơn nữa, thúc đẩy sự tham gia của cộng đồng bản địa, tăng cường hợp tác với các doanh nghiệp du lịch và các tổ chức NGOs nhằm tạo môi trường thuận lợi để không ngừng đổi mới và phát triển sản phẩm du lịch cộng đồng tại địa phương.

Tài liệu tham khảo:

Ban Thường vụ tỉnh ủy Lào Cai (2021), Nghị quyết số 11-NQ/TU ngày 27 tháng 8 năm 2021 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về phát triển du lịch tỉnh Lào Cai đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050.

Chính phủ (2023), Quyết định số 266/QĐ-TTg ngày 20/3/2023 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Quy hoạch chung xây dựng Khu du lịch Sa Pa - thị xã Sa Pa, tỉnh Lào Cai đến năm 2040.

Hứa Tân Hưng (2023), Nghiên cứu phát triển du lịch cộng đồng tại Sa Pa, Đề tài khoa học cấp tỉnh, Lào Cai.

UBND tỉnh Lào Cai (2024), Quyết định số 2247/QĐ-UBND ngày 5/9/2024 về việc phê duyệt đề án phát triển du lịch cộng đồng gắn với việc xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Lào Cai đến năm 2030.

UBND tỉnh Lào Cai (2020), Kế hoạch số 254/KH-UBND ngày 28/9/2020 của UBND tỉnh Lào Cai về "Phát triển sản phẩm du lịch trên địa bàn tỉnh Lào Cai giai đoạn 2021-2025, tầm nhìn đến năm 2030";

UBND tỉnh Lào Cai (2022), Quyết định số 2626/QĐ-UBND ngày 4/11/2022 về ban hành khung chiến lược phát triển du lịch tỉnh Lào Cai đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050.

UBND tỉnh Lào Cai (2022), Chỉ thị số 13/CT-UBND ngày 7/9/2022 về việc Môt số nhiệm vụ cấp bách nhằm nâng cao chất lượng du lịch trên địa bàn tỉnh Lào Cai.